

Det här är NeDa

Oktober 2008

Innehållsförteckning

Nedre Dalälvsområdet

Nedre Dalälvsområdet (NeDa)

Övergripande utveckling

Turismutveckling

Inflyttning

NeDa:s större övergripande projekt och uppdrag

Turismnätverket

Förstudie fortsatt turismsamverkan

Arrangemangsverksamhet

Top 10 Fishing Sweden

Fiskenätverket/Fiskevårdsplan

Skogsprojektet

Förstudie av förutsättningar för att bli Biosfärområde

Flytta hit-kampanjen

Myggprojektet

Övriga uppdrag

LEADER Nedre Dalälven

Bilaga 1: Medlemmar i Nedre Dalälvens Intresseförening

**Bilaga 2: Styrelsen för Nedre Dalälvens Intresseförening
respektive Nedre Dalälvens utvecklingsaktiebolag (NEDAB)**

Nedre Dalälvsområdet

Nedre Dalälvsområdet sträcker sig längs de drygt 15 nedersta milerna av Dalälven. Älven är den faktor som framför allt förenar området naturgeografiskt, kulturellt och historiskt. Såväl kulturellt som naturgeografiskt har älven genom historien påverkat ett betydande omland, som oftast sträcker sig milstals från själva älven. I en cirkel i områdets ytterkanter ligger större och mindre tätorter. Innanför dessa tätorter är området en glesbygd som består av byar och några små samhällen med som mest ca 2000 invånare. Historiskt har många av orterna inne i området haft en stor betydelse även för omkringliggande större samhällen. Nedre Dalälvsområdet berör utkanter av fyra landskap och fyra län och området i sin helhet kan betraktas som landskapet mellan landskapen.

Området är unikt genom de mycket höga natur- och kulturmiljövärden som skapats av bl.a. älven och att området utgör en gränzson mellan nordligt och sydligt i nordeuropeisk natur. En bidragande orsak till de höga naturvärdena är också att stora delar av området är mycket glest befolkat och att fritidsbebyggelse och turistanläggningar tillkommit på ett för naturen skonsamt sätt. Regering och riksdag har i Miljöbalken gett uttryck för detta genom att utpeka Nedre Dalälven som ett område där turismens och friluftslivets intressen särskilt skall beaktas. Dessutom har man med hänsyn till natur- och kulturvärdena, bestämt att vattenkraftutbyggnad inte får ske i stora delar av Nedre Dalälvsområdet. Särskilt de älvnära markerna är i mycket stor utsträckning avsatta som naturreservat eller Natura 2000-områden. Vissa områden ingår i den internationella CW-konventionen/Ramsar (Conventions on Wetlands) och en central del i området är nationalparken.

Till områdets positiva förutsättningar för bl.a. turism, företagsetableringar och inflyttning hör också det centrala och strategiska läget. Mer än en tredjedel av Sveriges befolkning, inklusive Storstockholm, når området inom två timmars bil- eller tågresa. Ännu närmare, på ca 1 timmes tågresa, ligger Arlanda flygplats.

Skogs- och jordbruksnäringen har en framtida nyckelroll i utvecklingen på väsentliga områden, bl.a. ifråga om energiförsörjningen, förnyelsebara skogsprodukter för kretsloppssamhället, livsmedelsförsörjningen och landsbygdsturismen. Jordbrukets möjligheter att upprätthålla ett öppet, levande kulturlandskap är av avgörande betydelse för områdets attraktivitet ifråga om inflyttning och turism.

Näringslivet i omkringliggande orter upprätthålls ofta av stål- och skogsnäring samt lokalt även vattenkraftsanläggningarna, vilka dominerande näringar har en mycket stor betydelse för regionen. I dessa näringar, liksom i annan industriell verksamhet, pågår fortlöpande nödvändig produktionsutveckling, som medför att antalet arbetstillfällen under främst andra halvan av 1900-talet minskat.

Utflyttningen från Nedre Dalälvs kommunerna var under de senare decennierna av 1900-talet betydande med minskade skatteintäkter som följd. Under de senaste åren har trenden vänt och området har ett positivt flyttningsnetto. Särskilt tydlig är det positiva flyttningsnettot i Nedre Dalälven landsbygd.

Nedre Dalälvsamarbetet (NeDa)

Mot bakgrund av områdets både bra och dåliga förutsättningar bildade år 1986 offentliga och privata intressenter Nedre Dalälvens Intresseförening och dotterbolaget Nedre Dalälvens utvecklingsaktiebolag. Med ett gemensamt namn benämns föreningen och bolaget för Nedre Dalälvsamarbetet eller NeDa.

NeDa ägs av medlemmarna i moderföreningen. Dessa utgörs av större institutioner med intressen i regionen, i form av främst större företag (20 st), kommuner (9 st), regionala organ och organisationer (3 st).

Aktuell medlemsförteckning framgår av bilaga 1.

Föreningens och bolaget styrelse har identisk sammansättning. I styrelsen ingår som ordinarie ledamöter eller suppleanter företrädare för samtliga kommuner som berör Nedre Dalälven samt företrädare för olika delar av näringslivet.

Aktuell styrelse framgår av bilaga 2.

I början av 1990-talet har föreningen även byggt upp och varit ägare av Centrum för byggnadsvård AB. Bolaget överläts senare till enskilda personer, I ett inledande skede av det nationella samarbetet Top 10 Fishing Sweden, var Top 10 under mitten av 90-talet inrättat som en bifirma till NeDa. År 2000 bildades LEADER+ Nedre Dalälven, som har en nära koppling till NeDa. LEADER+ som är en egen juridisk person i form av ideell förening är nu under avveckling samtidigt som ett nytt LEADER Nedre Dalälven bildats för programperioden 2008 -2014

För närvarande, hösten 2008, finns inom NeDa och de närliggande båda Leader-organisationerna drygt 8 årsarbeten, fördelat på 11 personer. Flera personer delar sin anställning mellan NeDa och Leader. Därtill köps drygt 2 årsarbeten av Uppsala Universitet i samband med NeDa:s myggbekämpning. Kalle Hedin är VD i NeDa och verksamhetsledare i de båda Leaderorganisationerna.

NeDa:s omsättning uppgick 2007 till 8,5 milj. Kr, varav Myggprojektet 5,5. LEADER+ Nedre Dalälven hade 2007 en omsättning på drygt 9 milj. kr. Nya Leader Nedre Dalälven har en årsbudget på ca 7,5 mil. kr.

Övergripande utveckling

Turismutveckling

Antalet kommersiella gästnätter på de turistanläggningar som har en koppling till Nedre Dalälven (hotell, pensionat, stugbyar och campingar) ökade kraftigt fram till slutet av 1990-talet. Ett par år 1998 och 2000 med mycket dåligt väder samt 2000 med det värsta myggåret i mannaminne bromsade upp utvecklingen. Sammantaget fram till och med idag ligger utvecklingen på en ökning med ca 5 % per år och det totala antalet gästnätter uppgår till ca 300 000.

Inom de segment som NeDa är särskilt involverade i, bl.a. affärsturism och fisketurism har ökningstakten varit högre. Antalet fiskedagar uppgår till över 120 000 vilket är en fördubbling sedan NeDa började marknadsföra fiske i slutet av 1980-talet. Inget annat

sammanhängande område i landet kan uppvisa så många fiskedagar. Också när det gäller utländsk fisketurism har Nedre Dalälven utvecklats till den största destinationen i landet, med över 10 000 utländska fiskedagar (=gästnätter)/år. De över 120 000 fiskedagarna och värdet av fisket i övrigt i bygden beräknas till över 50 milj.kr år.

Vissa typiska Nedre Dalälvsprodukter uppvisar en mycket stark ökning. Så har t.ex. antalet besök på Gysinge Bruk under den senaste 15-årsperioden ökat kraftigt, från ca 50 000 besökt till över 200 000.

Från NeDa:s strategiska utgångspunkter med de kvalitetsbaserade turistprodukter som eftersträvas, är inte utvecklingen av antalet besök och gästnätter i sig den viktigaste frågan. Viktigare är att förädlingsgraden och att omsättningen inom turismsektorn ökar samt en breddning av turismutbudet genom utveckling av fler småskaliga turismverksamheter.

Inflyttning

Under 1990-talet fortsatte utflyttningen totalt sett från NeDa-kommunerna. Dock var utflyttningen inte lika påtaglig längre när det gällde de mer renodlade landsbygdsförsamlingarna. Som nämnts ovan har sedan några år tillbaka Nedre Dalälvsområdet ett positivt flyttningsnetto som är särskilt påtagligt i landsbygdsdelarna.

NeDa:s större övergripande projekt och uppdrag

Turismnätverket

NeDa har alltsedan starten lagt ner betydande resurser på att bidra till en utveckling av ett småskaligt entreprenörskap inom turismområdet. I och med tillkomsten av LEADER+ har förutsättningarna stärkts i betydande grad. Sålunda har fram till hösten 2008 NeDa med stöd från bl.a. LEADER+ bedrivit projektet Turismnätverket, i vilket alla med anknytning till turism varit välkomna att delta. Aktivt har ca 100 större och mindre nätverk i form av privata, ideella och offentliga deltagit i projektets olika satsningar.

Inledningsvis har inom ramen för Turismnätverket bl.a. framtagits marknadsföringsmaterial på språken svenska, engelska, tyska, franska och polska. Marknadsföring har skett genom mässor, visningsresor för återförsäljare och media, samarbete med agent- och resebyråledet m.m. I det initiala arbetet har också ingått framtagande av ny gemensam hemsida.

Huvudinriktningen i projektet är att utveckla och öka de *affärsmässiga, prissatta och bokningsbara produkterna* bland deltagarna i nätverket samt att bygga upp en *gemensam bokningscentral, med bl.a. onlinebokning*

Förstudie fortsatt turismsamverkan

I och med övergången från Leader + till nya Leader Nedre Dalälven sker f.n. en förstudie av hur ett fullskaligt turismsamarbete ska utvecklas i det nya Leader. Förstudien pågår fram till februari.

Arrangemangsverksamhet

NeDa bedriver i samarbete med medlemmar och andra samarbetspartners marknadsföring och genomförande av besöksarrangemang riktade mot svensk och internationell affärsturism samt utländsk natur- och fisketurism. Från NeDa:s sida pågår arbete med att så långt möjligt lägga ut genomförandet av arrangemang och guidning på entreprenörer i bygden.

Top 10 Fishing Sweden

NeDa ingår i det nationella marknadsföringssamarbetet Top 10 Fishing Sweden, som haft en ledande ställning när det gäller utländsk fisketurism i Sverige. Top 10 är en förening med medlemmar under spridda över hela Sverige. NeDa:s Vd är ordförande i den nationella organisationen.

Fiskenätverket/Fiskevårdsplan

Fiskenätverket har erhållit stöd från LEADER+ och handlade i likhet med Turismnätverket under de första åren främst om framtagande av marknadsföringsmaterial och marknadsföring av fiskemöjligheterna i Nedre Dalälven. Det geografiska verksamhetsområdet omfattar älvens avrinningsområde från Långhag i Sätters kommun till havet i Älvkarleby kommun.

Från 2004 har de marknadsföringsfrågor som tidigare hanterats i Fiskenätverket överförts till Turismnätverket. Istället har huvudinriktningen i Fiskenätverket från 2004 ändrat till frågor om främst fiskevård. Sommaren 2008 kunde efter bred remiss bland intressenterna en övergripande fiskevårdsplan för Nedre Dalälven färdigställas. Därtill har också vissa biotopförbättringar kunnat genomföras.

Skogsprojektet

Redan under NeDa:s första år bildades ett skogsprojekt tillsammans med medlemmar med skogligt huvudintresse såsom skogsbolagen, LRF, m.fl. Senare har även frågor kring energi (främst bioenergi), den skogsindustriella sidan, storskaligt byggande i trä och förädling av träråvara ingått i projektet.

Inledningsvis togs fram informationsmaterial, men också informationsslingor i skogen. Den främsta fortlöpande verksamheten är de temadagar i aktuella frågor som anordnas för olika målgrupper bestående av beslutsfattare på central, regional och lokal nivå.

Bland grupper som deltagit under åren finns Riksdagens miljö- och jordbruksutskott, länsstyrelserna med landshövdingarna och kommunpolitiker med tillhörande berörda tjänstemän. För närvarande pågår också arbete med att få fram en gemensam skoglig information på NeDa:s hemsida.

Förstudie av förutsättningar för att bli Biosfärområde

Biosfärområden är representativa landskapsavsnitt av ekosystem som är internationellt utpekade av UNESCO:s Man and the Biosphere (MAB) Program. Tillsammans bildar de ett världsomspännande nätverk, det enda globala nätverket i sitt slag. Idag finns över 400 biosfärområden i mer än 90 länder. Biosfärområden kännetecknas av en multifunktionalitet, d.v.s. att det är flera olika syften som skall samverka och förstärka varandra. *Biosfärområden skall gynna social och ekonomisk utveckling med lokal förankring, vara arenor för forskning och undervisning samt värna biologisk mångfald.*

LEADER+ och de fyra berörda länsstyrelserna har gett NeDa ekonomiskt stöd för att göra en förstudie av förutsättningarna för att skapa ett Biosfärområde i Nedre Dalälven. Mot bakgrund av förstudien utsågs Nedre Dalälven 2005 till biosfärkandidat och arbetet pågår med att det omfattande arbetet med ansökan om att bli Biosfärområde.

Flytta hit-kampanjen

Marknadsföringen av förutsättningar för inflyttning till Nedre Dalälven är en av hörnstenarna i NeDa:s verksamhet. Redan i slutet av 80-talet och början av 90-talet togs en ambitiös Flytta hit-broschyr fram och NeDa samordnade stora utställningar på Stockholms Central. Efter ett uppehåll under mitten av 1990-talet, då flyttningsbenägenheten var låg p.g.a. lågkonjunktur

och ekonomisk oro i landet, drogs kampanjen åter igång år 2000. En ny Flytta hit-skrift togs fram. Sedan 2000 genomför NeDa årligen en eller ett par Flytta hit-utställningar på strategiska mässor i Stockholm och marknadsför sig i samband därmed genom rikspresen. Målområdet för kampanjen är Storstockholmsområdet.

Myggprojektet

NeDa:s första treåriga myggprojekt avslutades 2000 samtidigt som den värsta myggsituationen i mannaminne inträffade. Genom insatser från miljöministern skapades förutsättningar för en fortsatt fortlöpande kraftfull myggbekämpning med hjälp av det biologiska bekämpningsmedlet (BTI). En statlig utredning under ledning av landshövding Svegfors i Västerås presenterades i maj 2003. Denna innebär garantier för ett statligt stöd på 25 milj. kr under perioden 2004-2008. Därtill bidrag på ca 15 milj. kr från kommuner och landsting. Den totala årsbudgeten uppgår sålunda till ca 8 milj. kr. Flertalet NeDa-kommuner deltar i den fortsatta myggbekämpningen.

NeDa är huvudman för myggbekämpningen. Inom NEDAB finns 2,5 årsarbeten samt på uppdrag av NEDAB till Uppsala Universitet ytterligare 2,0 årsarbeten verksamma inom myggprojektet. Mer information om Myggprojektet framgår av dess hemsida: www.mygg.se

Övriga uppdrag

NeDa åtar sig uppdrag inom sitt kompetensområde, främst inom turismen.

Under senare år har bl.a NeDa haft uppdraget att handa Heby kommuns turistservice samt upprätta och arbeta med frågor kring det turistiska utvecklingsarbetet i Heby kommun. I uppdraget ingick att avslutningsvis upprätta Förslag till turismstrategi för Heby Kommun.

Under 2006 –2007 genomfördes ett turistiskt uppdrag från Sandvikens kommun att arbeta med turismutveckling i Gysinge.

Under 2008 har NeDa bistått Tierps kommun med att ta fram ett förslag till hur en strategi för kommunens arbete med utvecklingsfrågor som berör turism- och näringslivsutvecklingsfrågor med anknytning till turism kan tas fram och förankras.

LEADER Nedre Dalälven

LEADER+ Nedre Dalälven

Genom initiativ från NeDa blev Nedre Dalälven år 2000 utsett till ett av landets 12 LEADER+ områden, bland 32 sökande områden. LEADER är ett gemenskapsinitiativ inom EU för landsbygdsutveckling. Trepartnerskapet är en grundläggande del av Leadermetoden. Det innebär att privat, ideell och offentlig sektor samarbetar, vilket syftar till och oftast leder till andra och större resultat än om var och en sektor hade arbetat för sig. Programperioden för LEADER+ Nedre Dalälven pågår åren 2001-2008.

De kontanta medlen för Leaderverksamheten finansieras till 40 % med EU-medel och till 60 % med stöd från nationella offentliga organ. För LEADER+ Nedre Dalälven innebär detta att berörda tio kommuner och åtta regionala organ svarar för den nationella offentliga medfinansieringen. Utöver stödet från LEADER+ skall projektets egen insats vara minst lika stor i pengar och/eller arbete som LEADER-stödet. Därtill har projekten ofta finansiering utöver detta genom andra offentliga stöd och/eller privata stöd.

En särskild grupp, LAG (lokal aktionsgrupp), beslutar om stöd till olika projekt inom Leaderområdet.

LAG i L+ Nedre Dalälven består av 21 ledamöter med 1/3 från vardera sektorn.

LEADER+ Nedre Dalälven har konstituerat sig som en egen juridisk person i form av ideell förening. NeDa:s vd är även verksamhetsledare för LEADER+ Nedre Dalälven och LEADER och NeDa delar på vissa personella, administrativa och lokalmässiga resurser.

Vid utgången av år 2007 var läget följande för LEADER+ Nedre Dalälven

- LAG hade beviljat stöd på sammanlagt 51,3 milj. kr till 135 olika projekt (110 lokala projekt och 25 större nätverksprojekt som omfattar hela Leaderområdet). Fem av de sistnämnda projekten tillhör insatsområde 2: Interregionala och transnationella projekt).
- Den totala resursinsatsen i dessa 135 projekt uppgår till minst 137 milj. kr.
- 82 projekt var avslutade vid årsskiftet.

Slutgiltig utvärdering av LEADER+ Nedre Dalälven pågår. Den utvärdering som gjordes våren 2006 (drygt 5/7 av programperioden) visade följande effekter:

Utvärderingens utgångspunkt var: *Vad finns idag, som inte hade funnits, om Leader+ Nedre Dalälven inte funnits?*

Av utvärderingen på 230 sidor framkom bl.a följande effekter:

- 301 nya nätverk
- 230 nya arbetstillfällen
- 240 bevarade arbetstillfällen
- 127 nystartade företag
- 63 bevarade företag
- 220 inflyttade personer
- drygt 200 nya varor och tjänster
- nära 140 000 nya gäster under perioden

Av de 90 projekten som ingick i utvärderingen uppger 77 % förbättring av affärsmässighet, 94 % förbättring av samarbetsklimat, 93 % förbättring av framtidstro, 85 % förbättring av entreprenörskap och 87 % förbättring av kompetens.

(Nya) **Leader Nedre Dalälven**

Programperioden för LEADER+ Nedre Dalälven upphör i och med utgången av 2008. Ett nytt Leaderarbete har börjat hösten 2008 och pågår t.o.m. 2014. Det nya benämns Leader Nedre Dalälven

Mer om Leader Nedre Dalälven finns att läsa på hemsidan (ny hemsida är under upprättande)
www.leader-nedredalalven.org

BILAGA 1

Medlemmar i Nedre Dalälvens Intresseförening 2007

Avesta Industristad AB * Avesta kommun * Bergvik Skog AB
Centrum Tryck AB * Dala Husby Hotell * E.ON * Fortum Generation AB
Swedbank * Garpenbergs Intressenter AB
Gävle kommun * Heby kommun * Hedemora kommun
Korsnäs AB * Regionförbundet Uppsala län *
Lindgren Hotels * LRF * Outokumpu * Sala kommun
Sala Sparbank * Sandvikens kommun * Sjöviks folkhögskola
Stora Enso Fors AB * Sveaskog AB
Säters kommun * Söderfors Herrgård * Tierps kommun * Vattenfall AB
Älvkarleby Fiskecamp * Älvkarleby kommun
Älvkarleby Konferens och Turisthotell * Äventyrarna *

BILAGA 2

Styrelsen för Nedre Dalälvens Intresseförening respektive Nedre Dalälvens Utvecklingsaktiebolag 2008

Styrelseordförande

Agneta Thörnqvist Avesta kommun

För kommuner

Jan Rindberg Isacsson Hedemora kommun
Hans Eljansbo Sala kommun
Carl-Ewert Olsson Sandvikens kommun
Rolf Pettersson Tierps kommun

För mark- och vattenägare

Torbjörn Carlsson, vice ordförande Bergvik Skog AB
Lars Sundström LRF

För övrigt näringsliv

Kjell Erlandsson Dala Husby Hotell & Restaurang
Hans Hansson Älvkarleby Konferens och Turisthotell

Suppleanter:

För kommuner

Lena Lundgren Gävle kommun
Carina Schön Heby kommun
Lars Gabrielsson Sätters kommun
Lars Skytt Älvkarleby kommun

För mark- och vattenägare

Peter Altzar Fortum Generation AB
Bengt Magnusson E.ON

För övrigt näringsliv

Tony Brorsson Centrumtryck AB Avesta
Ulf Sundberg Stora Enso Fors AB